

گزارش سفر هیأت اعزامی نهضت آزادی ایران به ترکیه

به ملت شریف ایران

به دنبال موفقیت حزب رفاه در انتخابات مجلس ملی ترکیه و سپس انتخابات آقای نجم‌الدین اربکان برای تشکیل دولت، تلگرام تبریکی از سوی دبیر کل نهضت آزادی ایران برای آقای اربکان به آنکارا ارسال گردید.

دوستان حزب رفاه ترکیه ابراز تمایل کردند که آقای دکتر یزدی سفری به ترکیه داشته باشند. با توجه به سفر آقای اربکان به تهران قرار بود که دیدار در تهران صورت گیرد، اما به دلیل فشردگی برنامه آقای دکتر اربکان، این امر امکان‌پذیر نگردید و قرار شد که این دیدار در آنکارا صورت پذیرد. در تاریخ اول آبان ماه هفتاد و پنج هیأتی مرکب از آقایان دکتر یزدی دبیرکل نهضت آزادی ایران، مهندس عبدالعلی بازرگان و مهندس رضا مسموعی، اعضای شورای مرکزی، به شهرهای آنکارا، ازمیر و استانبول عزیمت کرد. چکیده گزارش این سفر به شرح زیر به اطلاع ملت عزیز ایران می‌رسد. هیأت اعزامی نهضت آزادی ایران در ساعت ۱۲/۳۰ صبح روز اول آبان وارد فرودگاه شهر ازمیر شد و در آنجا با استقبال گرم و صمیمانه برادر میزبان، به‌عنوان هماهنگ‌کننده سفر ترکیه و رابط حزب رفاه، روبرو گردید. سپس اعضای هیأت به محل اقامتی که از قبل تهیه شده بود هدایت شدند. در طی دو روز اقامت هیأت در ازمیر، دیدارها و گفت‌وگوهایی با رهبران حزب رفاه و برخی از شخصیت‌های علمی و اجتماعی مسلمان ازمیر صورت گرفت.

در روز چهارشنبه ۷۵/۸/۲، جلسه‌ای با شرکت هیأت نمایندگی نهضت آزادی ایران و مسؤولان و رهبری حزب رفاه ترکیه در شهر ازمیر در محل دفتر حزب مذکور تشکیل گردید. در آغاز جلسه، دبیر حزب رفاه از حضور نمایندگان نهضت آزادی ایران در دفتر حزب رفاه اظهار خشنودی و تشکر کرد و اظهار داشت که مردم ایران و ترکیه مشترکات زیادی دارند و روابط بین دو کشور محدود به سطح دیپلماتیک نیست، بلکه روابط دو ملت قلبی، عمیق و مذهبی است. در حقیقت ما یک ملت یا یک امت هستیم. دبیر کل نهضت آزادی نیز ضمن اظهار تشکر متقابل و خوشوقتی از ایجاد ارتباط حزب رفاه و نهضت آزادی ایران که به‌عنوان دو حزب اسلامی دارای مشترکات بسیار و نیز مشکلات مشابه می‌باشند، نحوه کار حزب رفاه را در جهت توسعه اسلام و خصوصیات الگوی اسلام مورد نظر در جامعه ترکیه جویا شد.

خلاصه پاسخ برادران حزب رفاه این بود: «رشد اسلام در جامعه ترکیه مطلوب غرب و آمریکا نیست و تلاش می‌کنند که اسلام را ضدموکراسی معرفی نمایند. قصد ما شناساندن اسلام برخاسته از قرآن و

سنت، که اساس آن لا اکره فی الدین است، به مردم ترکیه می‌باشد و ما قصد جنگ با مردم را نداریم بلکه تلاش می‌کنیم که قرآن و سنت را برای مسلمانان که زیاد از آنها آگاه نیستند، زنده کنیم و پایه‌های دموکراسی را محکم نماییم. مسلمانان بایستی هم اسلام و هم دموکراسی را بیاموزند. گرچه مستبدان و دیکتاتورها تلاش می‌کنند که هیچ یک از این دو شکل نگیرند.

ما تلاش می‌کنیم که حزب رفاه در میان مسلمانان ترکیه نفوذ بیشتری پیدا کند. در حال حاضر، مسلمانان دارای یک شبکه تلویزیونی مستقل (کانال ۷) در ترکیه هستند که در ارائه برنامه‌های سالم برای مردم مشغول کار می‌باشد.

مخالفان اسلام در دنیا کوشش دارند که متعصبان جلودار حرکت اسلامی باشند تا مانند افغانستان چهره ناخوشایندی از اسلام نشان داده شود».

دبیرکل نهضت آزادی نیز ضمن بیان تجربه تاریخی صدر مشروطیت در ایران، انحلال خلافت عثمانی در ترکیه و برخورد فکری بین روشنفکران و سنت‌گرایان، به موضوع «کدام سلام؟» پرداختند و این که یکی از عمده‌ترین موضوعاتی که هنوز در جهان اسلام مطرح می‌باشد، رابطه اسلام و دموکراسی و آزادی مردم در انتخابات دین و دولت است.

آقای مهندس عبدالعلی بازرگان با استناد به آیات قران کریم خطاب به پیامبر نشان دادند که خداوند حتی رسول برگزیده خود را از اعمال فشار به مردم برحذر داشته و دستور ایجاد یک جامعه عاری از هر گونه فشار و اعمال زور برای پذیرش اسلام را داده است.

برادران حزب رفاه ضمن تأیید اعتقاد کامل به این امر، سیاست خود را در آزاد گذاشتن مردم در انتخاب و عمل به دین توضیح دادند.

در پایان، طرفین ضمن آرزوی موفقیت برای هر یک از احزاب رفاه ترکیه و نهضت آزادی ایران در خدمت به اسلام و ملت‌های خود، خواستار آن شدند که این ارتباط تداوم یابد. برادر مسئول حزب رفاه اظهار کرد که شرایط ما را در ایران درک می‌کنند و طبق آیات قرآن، ما را به توامی به حق و توحی به صبر دعوت می‌نمایند.

بعد از دیدار از دفتر حزب رفاه، به دعوت یکی از مسئولان شهر از میر، به بازدید از تأسیسات شهر و برنامه‌های توسعه آن و صرف ناهار پرداخته شد.

بعد از ظهر آن روز، با رئیس انجمن مستقل اصناف و صاحبان صنایع ترکیه دیداری صورت گرفت و هیأت از چگونگی فعالیت این گروه اسلامی مطلع شد. این انجمن که در سال ۱۹۹۰ تأسیس گردیده است، در حال حاضر دارای تقریباً ۳۰۰۰ عضو از ۲۵ شهر در سراسر ترکیه می‌باشد، ۳۵ درصد اقتصاد و تجارت ترکیه را در دست دارد و از حزب رفاه حمایت می‌کند.

هیأت نمایندگی نهضت آزادی بعد از عزیمت از از میر به آنکارا، بر طبق قرار قبلی به ساختمان مجلس ملی ترکیه رفت. سخنگوی فراکسیون پارلمانی حزب رفاه با آغوش باز و چهره‌ای گرم و صمیمی هر یک از اعضای هیأت را در آغوش گرفت و با جملات نیمه‌فارسی و نیمه‌انگلیسی، که نشانه‌هایی از صمیمیت و دوستی سرشار داشت ابراز خوشامد و خرسندی نمود. وی توضیحاتی پیرامون فعالیت‌های پارلمانی حزب رفاه و تعداد نمایندگان آن در مجلس ملی داد و اظهار اطمینان و امیدواری کرد که در دوره‌های بعدی مجلس، با توجه به حرکت آرام و منطقی حزب رفاه، تعداد نمایندگان حزب بیشتر خواهد شد. او در

جواب این سؤال که چرا حزب رفاه نماینده زن در مجلس ندارد، اظهار داشت که با توجه به قوانین موجود، زنان در مجلس نیز حق استفاده از حجاب اسلامی را ندارند بنابراین، زنان مسلمان نمی‌توانند با حجاب وارد مجلس شوند.

در پاسخ سؤال وی راجع به فعالیت نهضت آزادی و شرایط سیاسی که نهضت در آن قرار دارد، دبیرکل نهضت آزادی توضیحاتی داد. در پایان، هر دو طرف بر ضرورت تجدید این دیدارها تأکید کردند.

هیأت نمایندگی سپس به ساختمان دفتر مرکزی حزب رفاه در آنکارا هدایت شد و با مسئول هماهنگی حزب و جانشین آقای دکتر اربکان ملاقات کرد. مسئول مذکور ضمن خوشامدگویی به هیأت و ابراز خوشوقتی از آشنایی با اعضای آن، درباره سوابق، فعالیت‌ها و مسئولیتش در حزب توضیحاتی داد. سپس درباره مبانی اعتقادی و سیاسی حزب رفاه بحث و گفت‌وگوی مفصلی صورت گرفت. وی در پاسخ به سؤال «ویژگی اسلام مورد نظر حزب رفاه چیست؟» اظهار داشت: «ترکیه سرزمین نظامی‌هاست و قوانین لائسیسم بر آن حاکم است. شرایط ایران با شرایط ترکیه کاملاً متفاوت می‌باشد. ما راه خودمان را تنها بر اساس دو محور «حق» و «شریعت» بنا نهاده‌ایم. ما برای زنده کردن اسلام کلاس‌های هفتگی مختلف گذاشته‌ایم. ما زیاد نمی‌توانیم تلاش و تبلیغ کنیم.» وی در مورد محدودیت‌های مستمر اعمال شده بر مسلمانان شرح مبسوطی داد و اضافه کرد که اگر حزب رفاه بیش از آنچه تا به امروز عمل کرده است، اقدام نماید، به گونه‌ای که نشانه قصد آن به عوض کردن شرایط موجود جامعه ترکیه باشد، با واکنش شدید ارتشیان روبرو خواهد شد.

در پایان، میزبان ضمن امضا و اهدا چند جلد از کتاب‌های حاوی شرح فعالیت‌های حزبی و تشکیلاتی حزب رفاه به دبیرکل نهضت آزادی، خواستار ارتباط بیشتر این دو حزب اسلامی شد.

در روز جمعه ۷۵/۸/۴، اعضای هیأت نمایندگی در مسجد واقع در صحن دفتر مرکزی حزب رفاه حاضر شدند و در نماز جمعه که با حضور آقای نجم‌الدین اربکان برگزار گردید، شرکت نمودند و سپس به دفتر حزب هدایت شدند. بعداز ظهر جمعه نیز هیأت نمایندگی به اتفاق برادر راهنما در دفتر روزنامه زمان حضور پیدا کرد و با مدیر مسئول آن پیرامون مسائل سیاسی و اعتقادی در ترکیه و مشخصات حرکت‌های اسلامی به گفت‌وگو و تبادل آراء و عقاید و تجربه پرداخت. این روزنامه که در سال ۱۹۸۶ آغاز به فعالیت کرده است، در حال حاضر دارای تیراژی برابر ۲۵۰،۰۰۰ نسخه می‌باشد و در کشورهای آلمان، بلغارستان و آذربایجان نیز به صورت سه روز در هفته به زبان ترکی و زبان‌های محلی منتشر می‌گردد.

در پایان سفر، طی نامه‌ای خطاب به آقای دکتر اربکان، به‌عنوان دبیرکل حزب رفاه، از پذیرایی‌های گرم و صمیمانه مسئولان حزب رفاه از نمایندگان نهضت آزادی ایران تشکر شد و هدیه‌ای که تهیه شده بود، از طرف نهضت آزادی به حزب رفاه تقدیم گردید.

لازم به تذکر است که این سفر برای تحکیم ارتباط دو حزب برادر اسلامی و نه بنا بر دعوت رسمی از جانب دولت ترکیه صورت گرفت.

هیأت نمایندگی نهضت آزادی در این سفر از نزدیک به بررسی مناسبات نیروهای مختلف سیاسی، اجتماعی و دینی، در نظامی که بیش از ۷۰ سال بر اساس نه تنها جدایی دین از دولت، بلکه دین‌ستیزی

استوار بوده است، پرداخت و به این نکته توجه کرد که چگونه در چنین نظامی یک حزب سیاسی اسلامگرا، توانسته است به حیات مفید و مؤثر خود ادامه بدهد و حتی دولت، ولو ائتلافی تشکیل بدهد. در حالی که در جمهوری اسلامی، در سایه سلطه حاکمیت کنونی، حتی احزاب سیاسی اسلامی از حق فعالیت قانونی محروم می‌باشند.

به نظر می‌رسد ترکیه به مرز تعادل میان نیروهای سیاسی و اجتماعی، میان گروه‌های اسلامی و لائیک رسیده است. به جایی که منافع و مصالح ملی ترکیه از یک طرف و احزاب و گروه‌های سیاسی متنوع از طرف دیگر قانونمندی را ضروری و اجتناب‌ناپذیر ساخته است. در چنین شرایطی تغییرات مطلوب به نفع نیروهای ملی و مردمی و اسلامی به تدریج و تنها از طریق فرایندهای دموکراتیک و قانونی، ممکن و میسر است. این درس بزرگی است که می‌توان از تحولات ترکیه آموخت.

روابط عمومی

نهضت آزادی ایران

آذرماه ۱۳۷۵